

RENATA URBAŃSKA

Politechnika Warszawska

PROBLEMATYKA ZALESIANIA GRUNTÓW W UJĘCIU OBOWIĄZUJĄCYCH REGULACJI PRAWNYCH

Abstract: The Issue of Afforestation in According to Currently Law Regulations. Together with the Polish accession to the European Union is increasing in our State of the notion of sustainable development, according to which Member States are obliged, to carry out the management of their country. In Polish law this term has been defined by the *Environmental Protection Act*. Due to the exploitation of the environment by human activity, a significant part of ecosystems has been deprived of transformation, which led to the exploration and promotion of various forms of nature conservation. One of the favorable impact on the environment is to increase forest cover, whose influence on the improvement of the water balance, reducing the incidence of soil erosion, steppe landscape or greenhouse effect and air purification, soil and water is well known. Promoting increasing forest cover is evident not only at national but also European.

The article will present the procedures for afforestation under with applicable legal regulations in Poland, such as the *Law of 28 September 1991 on forests*, the *Act of 27 March 2003 on spatial planning and development*, the *Act of 28 November 2003 on support for rural development funds* from Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund and the *Act of 7 March 2007 on support for rural development* with the participation of the European Agricultural Fund for Rural Development.

Wstęp

W dobie ogromnego rozwoju cywilizacji przyczyniającego się w znaczny sposób do zmian w środowisku naturalnym, nieuniknione stają się rozważania na temat zachowania równowagi w otaczającym nas świecie, zakładając kontynuację doczesnego tempa i poziomu wzrostu gospodarczego. Najbardziej niebezpieczne zmiany klimatyczne związane z jego ociepleniem są zagrożeniem dla całej naszej planety, dlatego dyskusje nad modelem takiego rozwoju gospodarczego społecznego i ekologicznego, aby pokolenia terażniejsze i przyszłe miały równy dostęp do środowiska – podejmowane są na całym świecie. W badanie przyczyn następujących zmian klimatycznych zaangażowane są rzesze specjalistów. Naukowcy opowiadają się za stwierdzeniem, że większość zmian wywołanych jest działalnością człowieka nastawioną na ogromną eksploatację środowiska naturalnego.

Unia Europejska znacznie angażuje się w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju, który jest jednym z głównych celów jej polityki. Tworzone są programy zmierzające do ochrony środowiska, zachowania różnorodności biologicznej, przeciwdziałania zmianom klimatu. Przykładem podejmowanych unijnych inicjatyw może być Wspólna Polityka Rolna, kładąca nacisk na zrównoważony rozwój rolnictwa i środowiska naturalnego, polityka energetyczna czy działania na rzecz ochrony przyrody. Mając na względzie ogromną rolę lasów, jaką odgrywają w zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym oraz ekologicznym – w 2010 r. Komisja Europejska przyjęła dokument *Zielna Księga – Ochrona lasów i informacje o lasach w UE: przygotowanie lasów na zmianę klimatu*. W dokumencie tym została podkreślona rola lasów w łagodzeniu negatywnych skutków rozwoju gospodarczego. Unia Europejska opowiada się za promocją wprowadzania zalesień na całym jej terytorium i każde z państw członkowskich musi podjąć działania prowadzące do zwiększania lesistości swojego kraju. Takie zadanie zostało również postawione przed Polską.

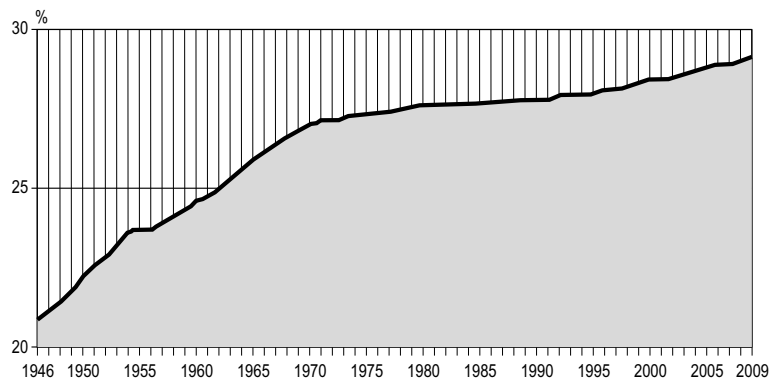
1. Zalesianie gruntów jako element gospodarki przestrzennej

W wyniku stale rosnącego zapotrzebowania na grunty i energię, jak również wykorzystywania surowca drzewnego, zwłaszcza w ciągu XX w., następuje stale zmniejszenie pokrycia łądów lasami. Lasy w Unii Europejskiej zajmują obecnie ok. 155 mln ha, natomiast tereny zadrzewione 21 mln ha, co stanowi łącznie 42% powierzchni łądowej Wspólnoty. Ze względu na to, że lasy odgrywają ważną rolę w zapewnieniu zrównoważonego rozwoju, czyli zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie Prawo ochrony środowiska* „rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”, promowane są działania zmierzające do zwiększenia lesistości w poszczególnych państwach.

Ważnym elementem polityki leśnej jest prowadzenie gospodarki leśnej w sposób zrównoważony, czyli zmierzający do „ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji lasów na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów” (zgodnie z art. 6 ust.1 pkt. 1a *Ustawy o lasach*).

1.1. Zasoby leśne Polski

Według danych GUS 29,1% powierzchni Polski zajęte jest przez grunty leśne, co stanowi 9296 tys. ha (w tym 97,8% stanowią lasy, a 2,2% grunty związane z gospodarką leśną). W porównaniu z 1920 r., kiedy lesistość wynosiła 38%, nie jest to wynik satysfakcjonujący. Jednak najgorsza sytuacja polskich lasów przypada na 1938 r. z lesistością na poziomie 20%.

Ryc. 1. Lesistość Polski w latach 1946-2009

Źródło: *Leśnictwo* (2010) GUS.

Od 1946 r. zaczęto stopniowo podejmować działania mające na celu zwiększenie lesistości kraju i inwentaryzację ich wielkości. W wyniku przeprowadzanych prac powierzchnia lasów stale rośnie, co obrazuje ryc. 1.

Poczynając od 1946 r. a kończąc na 2009 r. lesistość kraju wzrosła z 20,8% do 29,1%, czyli o 8,3%. W porównaniu ze średnią lesistością Europy (31,1%) oraz krajów sąsiadujących (Niemcy 31,0%, Czechy 34,0%, Słowacja 41,9%, Litwa 31,6% – dane z 2003 r.) Polska pokryta jest w mniejszym stopniu lasami. Prowadzone badania studialne wykazały, że biorąc pod uwagę współczesny rozwój cywilizacji, racjonalne wykorzystanie powierzchni oraz kształtowanie środowiska, racjonalna lesistość kraju powinna oscylować w granicach 33-34%.

Przed Polską stoi poważne wyzwanie związane ze zwiększeniem lesistości, gdyż w treści polityki leśnej państwa został wpisany cel, który zakłada zwiększenie powierzchni lasów do 30% do 2020 r. oraz do 33% do 2050 r.

W strukturze własności dominują lasy państwowe, które stanowią 81,8% ogółu lasów (w tym 77,8% lasów leży w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe), pozostałe to lasy prywatne. Natomiast struktura powierzchniowa charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem i nieregularnością występowania kompleksów leśnych na terytorium Polski. Największą lesistością może pochwalić się woj. lubuskie, które w 48,1% pokryte jest lasami, najslabiej pod względem ilości lasów wypada woj. łódzkie (20,0%). Pod względem gatunkowym dominują drzewostany liściaste stanowiące 87% ogółu.

1.2. Tereny przeznaczone do zalesiania

Aktem prawnym regulującym prowadzenie gospodarki leśnej, ochrony lasów oraz powiększania ich zasobów w Polsce jest *Ustawa z 28 września 1991 r. o lasach*. Definiuje ona *las* jako: „grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym – lub przejściowo jej pozbawiony: przeznaczony do produkcji leśnej lub stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo wpisany do rejestru zabytków”. Lasem są również grunty związane z gospodarką leśną.

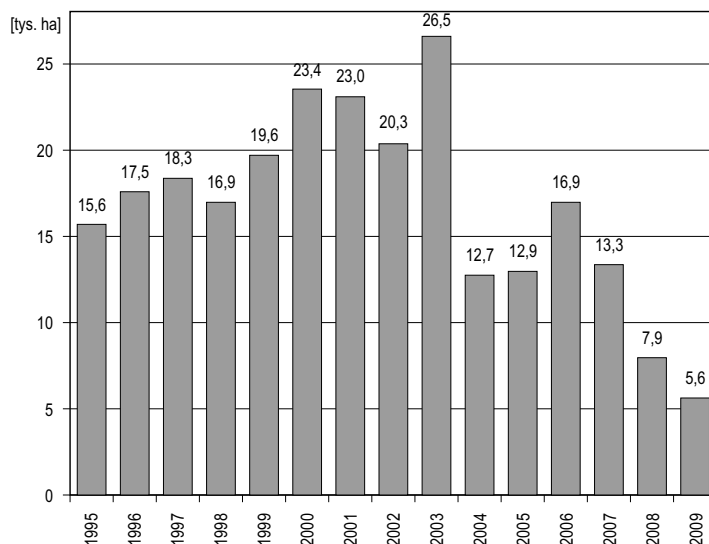
Zalesienia uważa się za główną formę zagospodarowania gruntów niskiej jakości, których przydatność rolnicza jest znikoma. Według danych GUS użytki rolne odlogowane i ugory zajmowały w 2009 r. 498,4 tys. ha, co stanowi 4,1% ich ogółu. Grunty takie, jak również grunty o nieurodzajnych glebach, grunty zanieczyszczone chemicznie, przekształcone mechanicznie oraz o niekorzystnych warunkach przyrodniczo-terytorialnych – zaliczone do gruntów marginalnych stanowią preferowane miejsca zalesień.

Przepisy *Ustawy o lasach* definiują również inne grunty nadające się do zalesiania, są to: grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych, lotne piaski i wydmy piaszczyste, strome stoki, zbocza, urwiska i zapadliska, hałdy i tereny po wyeksploatowaniu piasku, żwirze, torfie i glinie. *Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* dodaje ponadto grunty o najniższej przydatności rolniczej oraz nieużytki, jako preferowane tereny do zalesień.

Ze względu na wzrost znaczenia zwiększania lesistości na szczeblu Unii Europejskiej, jak również debat światowych, również Polska przystąpiła do opracowania własnej polityki leśnej. Minister właściwy do spraw środowiska opracował *Krajowy Program Zwiększania Lesistości*, którego założenia sukcesywnie są realizowane.

Warto zwrócić uwagę na rezolucje i porozumienia rangi międzynarodowej, które zostały przyjęte przez Polskę i jednocześnie obligują kraj do zwiększenia powierzchni lasów. Są to:

- *Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej z Rio de Janeiro* (1992 r.),
- *Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego* (Konwencja Helsińska z 1992 r.),
- *Ramowa konwencja o ochronie klimatu* (1994 r.),
- *Konwencja o różnorodności biologicznej* (1995 r.).

Ryc. 2. Powierzchnie zalesień wykonanych w latach 1995-2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS *Leśnictwo 2010*.

Wspierane są zwłaszcza działania producentów rolnych, którzy zamierzają zalesić grunty orne. Aby zachęcić ich do zakładania hodowli lasu, zostały wprowadzone różnego rodzaju dopłaty na tę działalność – zarówno z funduszy unijnych, jak i z budżetu państwa. Wskutek podejmowanej aktywności, zalesianiu ulegają kolejne tysiące hektarów powierzchni (ryc. 2).

1.3. Program zwiększania lesistości w latach 2001-2020

Program zwiększania lesistości opracowany na lata 2001-2020, przewiduje przeznaczenie do zalesienia 680 tys. ha, z czego większość (80,9%) ma być zrealizowana na terenach niepaństwowych. Nadal poważnym problemem, nad którym toczą się dyskusje jest sposób racjonalnego rozmieszczenia zalesień. Najwięcej gruntów nadających się pod nowe obszary leśne znajduje się w województwach posiadających wysoki wskaźnik lesistości, natomiast pewien trud stanowi stworzenie koncepcji równomiernego rozplanowania zalesień na terytorium Polski.

W ciągu lat 2001-2020 największa ilość nowych kompleksów leśnym ma pojawić się w woj. wielkopolskim, mazowieckim i lubelskim (odpowiednio 110,7 tys. ha, 75,2 tys. ha i 64,0 tys. ha), a w najmniejszym stopniu zostaną zalesione woj. opolskie i kujawsko-pomorskie (11,0 tys. ha oraz 13,1 tys. ha). Potrzeby zalesieniowe gmin przedstawia ryc. 3 – kolorowa wkładka, s. 36.

2. Zalesianie gruntów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Ustawa o lasach definiuje rodzaj gruntów, jakie mogą być przeznaczone do zalesienia, natomiast określenie konkretnego obszaru, na którym planowane jest zwiększenie zasobów leśnych określa miejscowy plan zagospodarowania miejscowego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Kwestie planowania przestrzennego reguluje *Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*.

Dokumentem określającym politykę przestrzenną, jaka ma być realizowana w gminie, jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy*. Studium sporządza wójt, burmistrz lub prezydent miasta, mając na uwadze zasady określone w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, jeśli taka istnieje. Należy pamiętać, że *Studium* nie jest aktem prawa miejscowego, lecz zapisy w nim zawarte obowiązują przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania. Z punktu widzenia podjętego tematu zwiększenia lesistości ważne jest określenie w *Studium kierunków* zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczenia terenów, jak również określenie obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są ustalenia przeznaczenia terenów, z tym że dokument ten jest aktem prawa miejscowego. Plan miejscowy określa zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasady ochrony środowiska, przyrody

i krajobrazu kulturowego, co jest istotne do lokalizacji zalesień. *Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* przewiduje stworzenie planu miejscowego wyłącznie w celu przeznaczenia gruntów do zalesienia.

Zarówno studium, jak i plan miejscowy składają się z części tekstowej i graficznej, które wystarczają do tego, aby określić obszary przeznaczone do zalesienia w każdej z gmin posiadającej choćby jeden z dokumentów.

Przy opracowywaniu studium czy planu miejscowego, bierze się pod uwagę zapisy *Krajowego Programu Zwiększania Lesistości*, opracowanego w 2003 r. i przyjętego przez Radę Ministrów. Dokument ten realizujący założenia polityki leśnej państwa ustalonej w 1997 r., składa się z części opisowej i graficznej. Zawarte w nim mapy, opracowane na podstawie wyników badań i ekspertyz prowadzonych przez Instytut Badawczy Leśnictwa, obrazują preferowane obszary zalesień gmin na podstawie zdefiniowanych wskaźników przyrodniczych i ekonomicznych. Przykład mapy (ryc. 3) został umieszczony na kolorowej wkładce, s. 36. Ponadto, dokument określający politykę leśną państwa nakłada obowiązek uwzględnienia w pracach planistycznych obszarów leśnych, kierunków i sposobów realizacji wszystkich istotnych funkcji lasów oraz obliuguje do zawarcia w planach przestrzennego zagospodarowania gmin takich elementów związanych z gospodarką leśną, jak: określenie optymalnej granicy rolno-leśnej, struktury przestrzennej lasów w krajobrazie, systemu planowanych zadrzewień oraz ustalenie korytarzy ekologicznych między kompleksami leśnymi, jak również przedstawienie propozycji usuwania barier ekologicznych – ograniczeń lub eliminacji zewnętrznych presji na ekosystemy leśne przez przyjazne zagospodarowanie terenów przyległych do lasów.

3. Program zalesień gruntów realizowany przez indywidualnych producentów rolnych

W celu zwiększenia zainteresowania zalesieniami indywidualnych producentów rolnych zostały wprowadzone działania wspierające i finansujące zakładanie upraw leśnych. Przewidziana jest pomoc zarówno z budżetu Państwa – w postaci realizacji dotacji celowych, jak również wsparcie zaoferowane przez Unię Europejską. Jednym z kierunków działań w ramach realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, jest wspieranie rozwoju obszarów wiejskich w poszczególnych państwach członkowskich. Wsparcie następuje głównie przez udzielanie pomocy finansowej indywidualnym producentom rolnym, a strategia rozdzielania dotacji na poszczególne działania, prowadzona jest w sposób zapewniający większą dywersyfikację obszarów wiejskich.

W Polsce zasady rozdziału środków unijnych przeznaczonych na wsparcie rozwoju obszarów wiejskich regulują dwie ustawy (oraz akty wykonawcze do nich):

1. *Ustawa z 28 listopada 2003 r. o wspieraniu obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR),*
2. *Ustawa z 7 marca 2007 r. o wspieraniu obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego (UFR) na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.*

3.1. Zalesienia realizowane w ramach Programu rozwoju obszarów wiejskich w latach 2004-2006

Pierwsza z wymienionych ustaw nawiązuje do okresu 2004-2006, na który został utworzony pierwszy *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich*, jednak pomoc przyznawana na opisanych w niej zasadach będzie wydawana zgodnie z jej postanowieniami najpóźniej do 30 czerwca 2008 r., a wszczęta w tym okresie działalność objęta pomocą, będzie finansowana do końca okresu, na jaki została ustanowiona. Art. 1 ust. 1 pkt. 4 określa, że środki pochodzące z EFOiGR mogą być przeznaczone na zalesianie gruntów rolnych. Aktem wykonawczym do tego działania jest *Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich*. Beneficjentem może zostać producent rolny, który jest wpisany do ewidencji producentów oraz zobowiązał się do zalesienia działek rolnych wykorzystywanych rolniczo i do pielęgnacji założonej uprawy leśnej przez 5 lat od zalesienia. Działania te wykonuje zgodnie z planem zalesienia sporządzonym przez nadleśniczego Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na wniosek właściciela gruntu przeznaczonego do zalesienia. Wniosek o wykonanie planu zalesiania powinien zawierać:

- wypis z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub zaświadczenie potwierdzające, że przeznaczenie gruntów do zalesienia nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- wypis z ewidencji gruntów i budynków,
- kopię fragmentu mapy ewidencji gruntów i budynków.

Plan zalesienia obowiązuje do dnia wypłaty ostatniej premii pielęgnacyjnej.

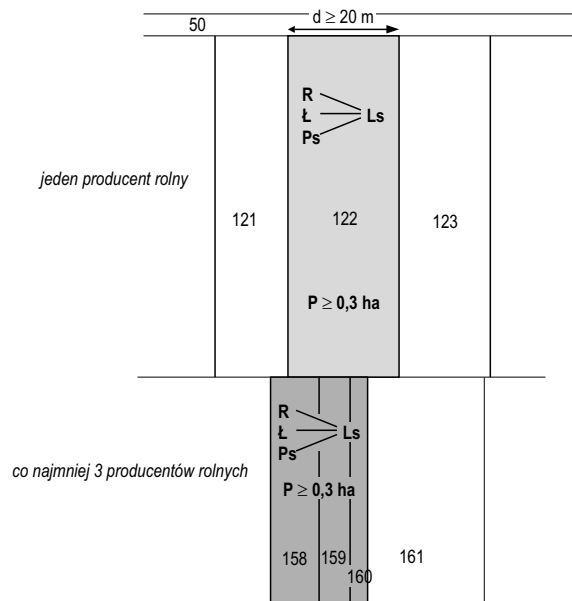
Płatność na zalesianie jest przyznawana, jeżeli grunt spełnia pewne warunki, mianowicie:

- jest własnością producenta rolnego ubiegającego się o dofinansowanie;
- został przeznaczony do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w przypadku jego braku w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- jest użytkowany dotychczas jako grunty orne, łąki trwałe lub pastwiska trwałe;
- jego szerokość jest nie mniejsza niż 20 m, a powierzchnia wynosi co najmniej 0,3 ha.

Jeżeli działki co najmniej 3 rolników sąsiadują ze sobą, mają łączną powierzchnię równą lub większą od 3 ha oraz spełniają pozostałe ww. warunki, a rolnicy wystąpili z wnioskiem o przyznanie płatności, wówczas również im może być ona przyznana.

Dofinansowanie zalesiania obejmuje trzy składniki:

1. Wsparcie na zalesianie, które wypłacane jest jednorazowo w wysokości zryczałtowanych poniesionych kosztów założenia uprawy leśnej oraz jej ogrodzenia, jeżeli przewiduje je plan zalesienia.
2. Premię pielęgnacyjną – wypłacaną przez 5 lat od założenia uprawy leśnej, przeznaczoną na pokrycie kosztów związanych z pielęgnacją uprawy.
3. Premię zalesieniową – wypłacaną przez 20 lat jako rekompensata za utracone dochody z tytułu przekwalifikowania gruntów rolnych na leśne.

Ryc. 4. Kryteria katastralne, jakie muszą być spełnione w realizacji programu zalesień w latach 2004-2006
 Źródło: Opracowanie własne (ryc. 4, 5).

W trakcie wykonywania zalesiania producent rolny musi stosować się do wytycznych dotyczących sposobu uprawy oraz pielęgnacji (określony gatunek drzew i krzewów, zachowanie odległości między sadzonkami oraz konkretnej liczny sadzonek na hektar, przestrzeganie ustalonej granicy między sąsiednimi działkami używanymi jako grunty leśne lub rolne), gdyż w przypadku ich nieprzestrzegania płatność może zostać wstrzymana lub może powstać żądanie o całkowity jej zwrot. Zwrot płatności następuje również wtedy, gdy zalesiany użytek rolny nie zostanie przekwalifikowany na grunt leśny w drodze decyzji starosty lub w wyniku modernizacji ewidencji gruntów i budynków – najpóźniej w piątym roku założenia uprawy (ryc. 4).

3.2. Zalesienia realizowane w ramach Programu rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007-2013

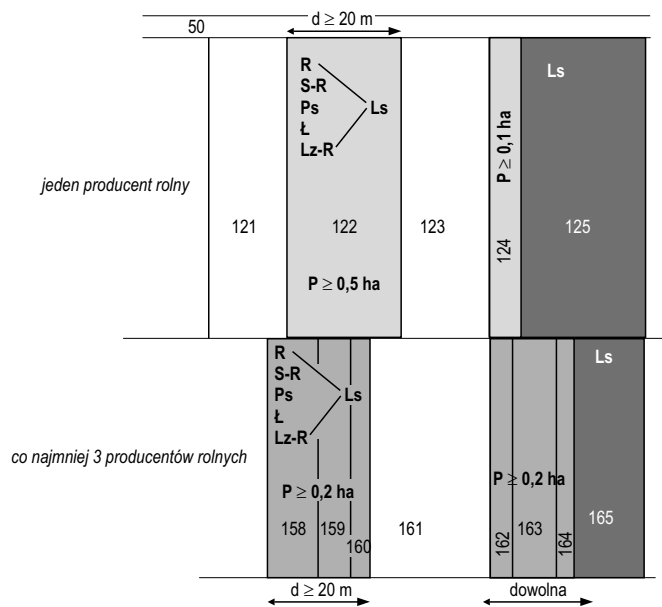
Na lata 2007-2013 został opracowany nowy *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich*, a sposób współfinansowania działań ze środków Unii Europejskiej uregulowano we wspomnianej wyżej *Ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*. Obecny program spośród wielu działań obejmuje zalesianie gruntów rolnych oraz innych niż rolne oraz odtworzenie potencjału produkcji leśnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych. Jako akt wykonawczy do *Ustawy* zostało podpisane 19 marca 2009 r. *Rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi w sprawie szczególnych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „zalesianie*

gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Większość postanowień związanych z finansowaniem zalesień jest zgodna z Rozporządzeniem wydanym w 2003 r., jednak należy zwrócić uwagę na istotne zmiany, mianowicie (ryc. 5):

- długość okresu prowadzenia założenia uprawy leśnej została skrócona do 15 lat (wcześniej 20), z czym związana jest długość wypłaty premii zalesieniowej ograniczonej również do 15 lat;
- pomoc przyznawana jest na zalesianie gruntów rolnych stanowiących grunty orne lub sady (wcześniej grunty orne, łąki trwałe i pastwiska trwałe);
- minimalna powierzchnia gruntów, jakie mogą zostać zalesione została zwiększona do 0,5 ha (wcześniej 0,3 ha) oraz wprowadzono zapis o możliwości zalesiania gruntu o powierzchni co najmniej 0,1 ha, jeżeli graniczy on z lasem;
- wprowadzenie możliwości zalesiania gruntów innych niż rolne, które zostały określone w ewidencji gruntów i budynków, jak i użytki rolne lub grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych niewykorzystywanych do produkcji rolniczej;
- zobligowanie do sporządzania planu zalesień oddzielnie dla gruntów rolnych albo gruntów innych niż rolne;
- określenie powierzchni, do jakiej może być przyznana pomoc na zalesianie jednemu rolnikowi – jest to maksymalnie 100 ha;
- premia pielęgnacyjna obejmuje oprócz zwrotu kosztów prac pielęgnacyjnych – koszty ochrony uprawy leśnej, natomiast brak regulacji dotyczących ogrodzenia uprawy;

Ryc. 5. Kryteria katastralne, jakie muszą być spełnione w realizacji programu zalesień w latach 2007-2013

- ograniczenie pomocy na zalesianie gruntów innych niż rolne do wypłaty tylko wsparcia na zalesianie oraz premii pielęgnacyjnej.

Na finansowanie zadań związanych z zalesianiem gruntów w latach 2004-2006 została przeznaczona kwota 84,7 mln € (80% z budżetu Unii), natomiast *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* przewiduje przekazanie ponad 513 mln € na realizację zalesień (z czego 80% środków pochodzi ze źródeł unijnych). Kwoty te świadczą o wielkości i kosztowności wprowadzania zalesień, które w dużym stopniu przyczyniają do poprawy kondycji środowiska kraju, podnosząc walory krajobrazowe, wprowadzając ład przestrzenny oraz ograniczając negatywne skutki zmian klimatycznych.

Podsumowanie

Środowisko naturalne na skutek dynamicznego rozwoju cywilizacji staje się coraz bardziej eksploatowane. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują coraz większą powierzchnię, a prowadzona na nich działalność, a także na terenach rolnych, oddziałuje w dużym zasięgu na grunty przyległe – zdawałoby się zachowane w stanie naturalnym. Takie postępowanie prowadzi do zachwiania równowagi między rozwojem środowiska a rozwojem gospodarczym i społecznym, a co za tym idzie – wywołuje poważne i niebezpieczne zmiany w funkcjonowaniu całej Ziemi. W wyniku zaistniałej sytuacji dyskusje na temat zahamowania, ograniczenia i przeciwdziałania negatywnych wpływów działalności człowieka na środowisko stały się ważnym elementem polityki na szczeblu światowym. Fundamentem wszelkich podejmowanych działań jest koncepcja zrównoważonego rozwoju zakładająca taki sposób prowadzenia gospodarki, aby przy nieuniknionym dalszym rozwoju gospodarczym i społecznym zwrócić uwagę na stan środowiska, aby zachować harmonię między każdym elementem.

Jedną z możliwości odciążenia negatywnych wpływów rozwoju cywilizacji na środowisko jest wprowadzanie zalesień. Mają one ogromny wpływ na odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrody, podnoszą estetykę krajobrazu, przez absorpcję dwutlenku węgla stanowią szansę ochrony Ziemi przed katastrofalnymi zmianami klimatu, ograniczają erozję wietrzną i wodną gleby, a także sprzyjają lepszym warunkom wypoczynku społeczeństwa. Działania wspierające zwiększanie lesistości podejmowane są na szczeblu zarówno europejskim, jak i polskim. Zwraca się uwagę za racjonalne wykorzystywanie terenu, a co za tym idzie zalesianie nieużytków i gruntów odłogowanych oraz o najniższej przydatności rolniczej, a prywatni producenci rolni, którzy zdecydują się na zalesienie swoich działek mogą liczyć na duże wsparcie państwowe, jak i z funduszy europejskich.

Polityka Leśna Państwa zakłada zwiększenie lesistości do 30% powierzchni do 2020 r. (przy obecnym 29,1%) i 33% do 2050 r., co jest poważnym wyzwaniem. Najistotniejszym etapem prac jest zaplanowanie rozmieszczenia zalesień w taki sposób, aby przyczyniły się do tworzenia ładu w gospodarce przestrzennej oraz racjonalizacji struktury użytkowania ziemi. Nadal istnieje potrzeba strategii planowania zalesień w skali kraju, jak i poszczególnych województw i gmin, nadając temu zadaniu wysoką rangę.

Literatura

- Krajowy Program Zwiększania Lesistości*, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2003.
- Leśnictwo*, 2010, GUS.
- Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa*, 1997, *Polityka Leśna Państwa*.
- Ministerstwo Środowiska*, 2003, *Krajowy Program Zwiększania Lesistości*.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich* (Dz.U. 2004 nr 187, poz. 1929, ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 19 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz.U. 2009 nr 48, poz. 390, ze zm.).
- Ustawa z 28 września 1991 r. o lasach* (Dz.U. 1991 nr 101, poz. 444, ze zm.).
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. 2003 nr 80, poz. 717, ze zm.).
- Ustawa z 28 listopada 2003 r. o wspieraniu obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej* (Dz.U. 2003 nr 229, poz. 2273, ze zm.).
- Ustawa z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (Dz.U. 2007 nr 64, poz. 427, ze zm.).